

Eerste broedgeval van Brandgans in regio Zuid-Kennemerland

Fred Cottaar

Inleiding

De avifauna van Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer (Geelhoed et al., 1998) noemt de Brandgans een doortrekker in (vrij) groot aantal. In de laatste jaren van het veldwerk voor deze avifauna (tot en met 1994) werden 's winters regelmatig op grasland pleisterende groepjes waargenomen in de Vereenigde Binnenpolder. De laatste jaren worden echter ook solitaire of paren Brandganzen in de zomer waargenomen. Dit zijn zeer waarschijnlijk vogels die ontsnapt zijn uit waterwild-collecties, hoewel het in sommige gevallen ook wilde vogels kan betreffen (van der Jeugd et al., 2006). In Nederland is een grote populatie broedvogels ontstaan die zich de laatste jaren als een olievlek door het land heeft verspreid (van der Jeugd et al., 2006, Meininger & van Swelm, 1994). Het was dus geen verrassing dat ook in Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer vogels in de zomer verschenen. Broedende vogels lieten echter langer op zich wachten. Pas in 2006 werd in de Elsbroekerpolder een paar waargenomen, dat succesvol twee kuikens groot bracht. Dit artikel legt dit eerste succesvolle broedgeval vast, met het oog op de zeer waarschijnlijke uitbreiding van het aantal broedparen in Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer, zoals dat op dit moment voor meer soorten ganzen plaats vindt.

Waarnemingen Elsbroekerpolder

Op 16 juni 2006 werd tijdens een bezoek aan de Elsbroekerpolder tussen Hillegom en Lisse een paar Brandganzen waargenomen. Op zich geen echt opvallende waarneming, omdat zomerwaarnemingen in Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer in de laatste jaren wel vaker – zij het onregelmatig – voorkomen. Bij een volgend bezoek aan deze polder (26 juni) werd het paar Brandganzen wederom aangetroffen. De ongemakkelijke zithouding van het vrouwtje viel daarbij op en nader onderzoek bracht aan het licht dat er twee kleine kuikens onder haar vleugels lagen. Later werd de familie foeragerend waargenomen. Tijdens het derde bezoek op 9 juli werd het betreffende paar opnieuw waargenomen, ditmaal met twee flink uit de kluiten gewassen kuikens.

Bij het vierde bezoek op 27 augustus aan de Elsbroekerpolder kon worden vastgesteld dat beide kuikens vliegvlug waren geworden. Ook viel nu op dat het mannetje van het broedpaar een kwetsuur aan één der vleugels had, waardoor vliegen vermoedelijk onmogelijk was. De laatste waarneming van het paar met de jongen werd gedaan op 16 september, toen tevens nog een andere adulte Brandgans onderdeel uitmaakte van de groep. Op deze dag komt bevestigd worden dat het mannetje van het broedpaar niet kon vliegen.

Overige waarnemingen in 2006

Buiten de waarnemingen in de Elsbroekerpolder werden in de zomermaanden ook onregelmatig Brandganzen waargenomen in de Hekslootpolder, in de omgeving van de Westbroekplas, de Veerpolder, de Vereenigde Binnenpolder en bij Schiphol-Oost. De waarnemingen van paren Brandganzen werden gedaan in de Hekslootpolder (één paar op 6 mei), de Vereenigde Binnenpolder (drie paar op 14 mei) en het Plasje Buitenliede (achter Zoete Inval, één paar op 13 mei). In dit laatste gebied werden tevens regelmatig in de broedtijd een solitaire adulte Brandgans gezien. Het is niet duidelijk of hier mogelijk sprake was van een (mislukt) broedgeval. Opvallend waren verder de waarnemingen van solitaire Brandganzen in de omgeving van de Westbroekplas en in de Veerpolder. De vogel van de Westbroekplas verkeert al sinds tijden in het gezelschap van een Nijlgans. De vogel in de Veerplas ging nog iets verder. Hij functioneerde als pleegvader voor een paar Nijlganzen met negen kuikens, in het geheel niet gehinderd door de daadwerkelijke oudervogels. De kuikens werden met succes grootgebracht.

Discussie

Toen Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer in 2005 werden onderzocht op broedgevallen van alle soorten ganzen kwam de Brandgans nog niet op de lijst met broedvogels voor. Dat een jaar later een eerste broedgeval in onze regio plaats zou vinden was echter te verwachten in verband met de snelle uitbreiding van de soort in Nederland en toegenomen aantallen waarnemingen van pleisteraars in de regio. Het broedgeval vond plaats in de Elsbroekerpolder, een polder die bekend staat als weidevogelpolder bij uitstek. In de loop van 2006 werden twee kuikens met succes grootgebracht. Is dit het begin van een definitieve vestiging van de soort als broedvogel in Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer? Waarschijnlijk wel, gezien de stormachtige toename elders in het land (van Dijk et al., 2006, van der Jeugd et al., 2006). Deze ontwikkeling is nu ook gestart in onze regio. Grauwe Gans en Canadese Gans zijn de Brandgans al voorgaan. Daar het altijd

moeilijker is om achteraf gegevens na te vragen en uit te zoeken is vast leggen van dit soort waarnemingen van groot belang voor latere onderzoekers.

Literatuur

- Dijk, A.J. van, Dijkse, L., Hustings, F., Koffijberg, K., Oosterhuis, R., Turnhout., C. van, Weide, M.T.T. van der, Zoetebier, D. & Plate, C., 2006. Broedvogels in Nederland in 2004. SOVON-monitoringsrapport 2006/01. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Geelhoed, S., Groot, H., Huijssteeden E. van, Leeuwen, G. van & Nobel, P. de (red), 1998. Vogels in het landschap van Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer. Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland/KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Jeugd, H.P. van der, Voslamber, B., Turnhout, V. van, Sierdsema, H., Feige, N., Nienhuis, J. & Koffijberg, K., 2006. Overzomerende ganzen in Nederland: grenzen aan de groei? SOVON-onderzoeksrapport 2006/02. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Meininger, P.L. & Swelm N.D. van, 1994. Brandganzen *Branta leucopsis* als broedvogel in het Deltagebied. Limosa 67(1):1-5.

Fred Cottaar, Lutulistraat 42, 2037 CB Haarlem, fred.cottaar@tiscali.nl.

Drie jonge Lepelaars aan de Liede, augustus 2007. Ferdy Hieselaar